

מוטעבי תורת זילים

ראש השנה – מעלת תקיעת השופר

התורה צייתה לתקוע בשופר ביום ראש השנה שנאמר "ידבר אל בני ישראל לאמר בחדש השביעי באחד לחדש יהיה לכם שבתון זכרון תרועה מקרא קדש" (ויקרא כג, כד). וכן נאמר "ובחדש השביעי באחד לחדש מקרא קדש יהיה לכם כל מלאכת עבודה לא תעשו יום תרועה יהיה לכם" (במדבר כט, א). ועל זה אמר דוד המלך בתהלים "תקעו בחדש שופר בפסח ליום חגנו: כי חק לישראל הוא משפט לאלהי יעקב" (תהלים פא, ד – ה).

ויש להבין, מדוע ה' יתברך ציווה את עם ישראל לתקוע בשופר ביום 'ראש השנה' בו כולם נידונים על מעשיהם בשנה החולפת?

השטן מפחד שקול השופר מעיד על סופו ונחלש כוחו מלקטרג על ישראל

ביום ראש השנה בית דינו של הקב"ה (זוהר פרשת פקודי דף רלח ע"א ד"ה תא חזי) **יושב ודן את כל העולם** (זוהר פרשת פקודי דף רלח ע"א ד"ה תא חזי, זוהר פרשת וישב דף קצ ע"א ד"ה תא חזי). והמקטרג העליון בא ומכסה על הפתח של המלך למעלה שהוא המקום בו שורה בית הדין, כדי לתבוע דין על כל העולם. כי הקב"ה עשה אותו ושם אותו לפניו, ונתן לו רשות בראש השנה לתבוע דין על העולם, על מנת שיראתו של ה' יתברך תהיה שורה ועולה על כולם, והעולם יתקיים בדין ויידעו שיש דין ויש דיין. והוא יתברך נתן בידי של המקטרג 'חרב' חדה כנגד כולם, לתבוע את עוונות בני האדם כפי מעשיהם ואורחותיהם ואומר "פלוגי עשה כך" ו"פלוגי אחר עשה כך" ותובע דין עליהם. ואחר כך תופס את בני האדם ומלקה את החייבים מלקות והורג את החייבים מיתה, והכל לפי הפסק שיצא מבית הדין למעלה אחרי שהוא קטרג עליהם. (זוהר פרשת אמור דף צט ע"א רעיא מהימנא ד"ה יעד אוקמוה' עד ד"ה יעד דקדשא בריך הוא).

לכן הקב"ה ריחם על עם ישראל ונתן להם עצה להינצל מידי המקטרג (זוהר פרשת וישב דף קצ ע"א ד"ה תא חזי) **ולבטלו ולהעבירו** (אור החמה' על זוהר פרשת תצוה דף קפד ע"א ד"ה ואתניהר לוי מהרמ"ק) **על ידי השופר** (זוהר פרשת וישב דף קצ ע"א ד"ה תא חזי). **כי כאשר ישראל תוקעים בשופר למטה בתחתונים, נעשה מזה קול אחד שמעורר קול אחר למעלה** (זוהר פרשת אמור דף צט ע"ב רעיא מהימנא ד"ה בההוא שופר, זוהר פרשת פקודי דף אנ"ב ד"ה וכדין כד ישראל' היכלות דקדושה) **של שופר אחר עליון** (זוהר פרשת אמור דף צט ע"ב ד"ה וכד אתער האי שופר) **גדול ורוחני שהקב"ה תוקע בו, וזה גורם לשטן המקטרג להתערב בדעתו** (יעץ הדעת טובי' למהרח"ו פרשת בחוקותי ד"ה ובדרך האי ובה יובן). ועל אף שרוצה הסי"מ המקטרג לקטרג באותה שעה ולדבר שטנה נגד עם בני ישראל, הרי שעל ידי קול השופר העליון נחלש כוחו ונסכר פיו (זכר דודי' לרי' דוד זכות ממודינא מאמר שלישי דף ריג ע"ב ד"ה הרי דאע"ג דאתא). לכן כאשר התוקע מברך "לשמוע קול שופר" לפני תקיעת השופר, הוא צריך לכוון לעורר את אותו קול של 'השופר העליון' (זכר דודי' מאמר ג פרק סו ד"ה ובזוהר פרשת וירא ד"ה ובזוהר פרשת וירא' מחכמי האמת).

והטעם שקול השופר העליון סותם את פיו של הסי"מ, משום שקול עליון זה של 'השופר הגדול' התעורר גם במעמד הר סיני, וממנו הגיע לישראל באותה העת חירות משעבוד מלכויות וחירות ממלאך המוות. ובזה הקול גם עתיד להימשך ביטול הרע לגמרי בסוד שחיטת יצר הרע ומיתתו שהוא ביטולו. לכן המקטרג ירא וחרד מאוד ומלא פחד ואימה מאימת יום הדין (סדר היום' בחלק' סדר התקיעות וסדר מוסף' ד"ה השלישי בשמוע קול השופר), ועולה על ליבו יום גאולתם העתידית של ישראל שבו יתקע בשופר גדול ואז הוא עתיד להימחות מן העולם שנאמר "בלע המות לנצח" (ישעיה כה, ח) (סדר היום' בחלק' סדר התקיעות וסדר מוסף' ד"ה השלישי בשמוע קול השופר, 'מאה שערים' המיוחס לרקנאטי על טעמי המצוות שער שבעה עשר) **ומתוך כך הוא נבהל שמא נגמרה מלאכתו להחשיך את פני הבריות בהשטנתו וקטרוגו** (סדר היום' בחלק' סדר התקיעות וסדר מוסף' ד"ה השלישי בשמוע קול השופר) **ומתקיים בו 'שמים פגעון נמלחו והארץ פגגד תבלה'** (ישעיה נא, ו), **'שמים פגעון נמלחו' – זה הסי"מ, 'והארץ פגגד תבלה' – זו אשתו הלילי'** (זכר דודי' מאמר שלישי דף ריג ע"ב ד"ה הרי דאע"ג דאתא).

השטן יודע שביום ראש השנה שבראשית הבריאה אדם הראשון חטא על ידי מה שהוא הנחש הסית והדיח אותו, ונגזר ביום זה כי הוא ישלוט על האדם. והוא יודע שכך הוא בכל שנה ושנה, שבראש השנה נקבע הדין לישראל ולאומות העולם לדעת מי גובר זה או זה, מי יחיה ומי ימות, כפי שמורות כל התפילות של ראש השנה על זה כגון "ובכן תן פחדך על כל מעשיך" וכן "ועולתה תקפוץ פיה" ייתמו חטאים מן הארץ" "ותמלוד עליהם מהרה". והסי"מ יודע כי ביום זה של ראש השנה שלפני הגאולה יגזור ה' יתברך את מפתלו ויחרים ויכלה אותו בשופר הגדול הזה בצירוף שאר אומות העולם, ואז יתקיים "ויהיה ביום ההוא יפקד ה' על צבא המרום במרום ועל מלכי האדמה על האדמה" (ישעיה כד, כא). **לכן על ידי תקיעת השופר של עם ישראל בראש השנה מתערבב דעתו** (זכר דודי' מאמר שלישי דף ריג ע"ב ד"ה הרי דאע"ג דאתא) **כאשר הוא זוכר את ביטולו העתיד** (טור פטה' לרי' חיים הכהן תלמידו של מהרח"ו הלכות שבת סימן שז אות ה' ד"ה וענין השופר) **וחושש שהגיע זמנו להיבלע** (מאה שערים' המיוחס לרקנאטי על טעמי המצוות שער שבעה עשר).

ואף שכל שנה ושנה השטן שומע את קול השופר בראש השנה – תמיד מתערבב דעתו. כי בשנה שעברה סבר השטן שזהו שופרו של משיח, וכשראה שלא הגיע באותה שנה הבין שלא היה זה שופר של משיח. אבל שנה אחרי זה הוא אומר לעצמו "ידעתי ששופר של שנה שעברה לא היה שופר של משיח, אבל אפשר שהשופר של שנה זו הוא כן שהרי סוף סוף עתיד ומוכרח הוא לבוא!". לכן בכל עת ששומע השטן את השופר הוא חושש שזה שופרו של משיח ומתערבב דעתו, ואין לו פנאי לקטרג (ידו כבלי' למחבר 'שבט מוסרי' סימן אלף סא ד"ה ירושלמי) **ולא להשיג באותם אלו שנידונים** (זוהר פרשת פקודי דף רלח ע"א ד"ה תא חזי ביומא) **ואדרבא טענותיו על ישראל מתבלבלות** (זוהר פרשת אמור דף צט ע"ב ד"ה 'בההוא שופר' רעיא מהימנא). **ועמו מתבטלים גם כל שאר המשטינים והמקטרגים** (ידגל מחנה אפרים' פרשת שופטים ד"ה כז) **העומדים לפני ה' יתברך ומצפים להפיל את יראי ה' וחושבי שמו** (זכר דודי' מאמר שלישי דף ריב ע"א ד"ה ואל ימעט מדבקתו).

ועל כך נאמר "הרנינו לאלקים עוננו הריעו לאלקי יעקב: שאו מרה ותנו תף כנור נעים עם נבל: תקעו בחדש שופר בפסח ליום חגנו" (תהלים פא, ב – ד). "הרנינו לאלקים עוננו" – כלומר שבחוהו על העוז של ישראל שהוא השופר, שעל ידו הם נעשים עזים נגד השטן. "הריעו לאלקי

יעקב" – דווקא, כי על ידי השופר מרתת כמו שנאמר ב"יעקב" אבינו ויִסְעוּ וַיְהִי חֲתַת אֶלְקִים עַל הָעָרִים אֲשֶׁר סָבְבוּתֵיהֶם וְלֹא רָדְפוּ אַחֲרַי בְּנֵי יַעֲקֹב" (בראשית לה, ה), ויש "חֲתַת אֶלְקִים" גם במקטרג נגד ישראל בראש השנה. "בַּפֶּסָּה לְיוֹם חַגְנוּ" – שעל ידי כן יתכסו עוונות ישראל (ישמן הטוב וזקן אהרן בחלק יזקן אהרן על התהלים מזמור פא ד"ה הרנינו). ומטעם זה לא נאמרו בתורה במפורש דיני השופר, ורק נרמזו קצת בציווי התרועה בראש השנה ומקצתם ביובל ונלמדו בזירה שווה, כי כוונתו יתברך להעלימם על מנת שעניין השופר יהיה מיוחד לישראל ולא לגוים (זכר דודי מאמר ג פרק סג דף רז ד"ה וזהו הטעם) אף שהיה יכול להועיל גם להם ביום הדין (עפ"י יחזקאל ציון לר' עמנואל חי ריקי מזמור התהלים מז, א ד"ה ועוד רומז). ועל זה נאמר "אֲשֶׁרֵי הָעָם יוֹדְעֵי תְרוּעָה" (תהלים פט, טז).

הסטרא אחרא העומד לקטרג על עם ישראל בראש השנה הוא 'קליפה' חזקה שלא יכולה להישבר אלא על ידי העצה שנתן הקב"ה לעם ישראל בתקיעת השופר שנאמר "תִּקְעוּ בַחֲדָשׁ שׁוֹפָר בַּפֶּסָּה לְיוֹם חַגְנוּ: כִּי חֶק לְיִשְׂרָאֵל הוּא מִשְׁפָּט לְאֵלֵי יַעֲקֹב" (תהלים פא, ד – ה), כי על ידי תקיעת השופר נשבר כוח הקליפה, כאשר הקול של השופר בוקע את האויר והרקיעים ומעורר את קול הרחמים של השופר העליון, ומתבלבלת דעתו של המקטרג ואז הדין מועבר מלפניו יתברך (וזהו פרשת תצוה דף קפד ע"א ד"ה והוא סטרא אחרא וד"ה וכד מעתיב ד"ה וכיון דלתתא). וזהו הטעם שיש מכוונים בעת התקיעות לשם הקדוש 'קר"ע שט"ן' כאשר הוא משולב בשם הויה ברוך הוא, כי על ידי התקיעות באותו היום מתערבב השטן (מאור ושמש' בחלק רמזי ראש השנה ד"ה או יאמר תקעו בחודש שופר) עד שלא יודע לקטרג. ואז הוא לא יכול לעשות כלום (וזהו פרשת וירא דף קיד ע"ב ד"ה אבל ביומא) ולא כל 'עשר כוחות החיצונים' של הטומאה, שכולם טרודים בשומעם את קול השופר וחושבים שהגיע הזמן של "בְּלַע הַמּוֹת לַנֶּצַח" (ישעיה כה, ח) (מצודת דודי להרדב"י מצוה קיב ד"ה וסוד גי שברים).

קול השופר העולה עם התשובה נעשה חרב פיפיות נגד השטן

מפני שהמקטרג עומד על ישראל באותה שעה קודם תקיעת השופר וחרבו שלופה בידו, לכן צריכים להתעורר ולבכות ולהתפלל מעומק הלב (ישעיה המלך' לר' מרדכי מוילקאטש שער השלישי פרק ד כי בא לשפוט הארץ ד"ה ומי לא ירעד). ואז על ידי שישראל חרדים ויראים לדבר ה' ומעוררים עצמם לתשובה קודם שמיעת השופר אין לאל ידו של השטן לעמוד נגדם (זכר דודי לר' דוד זכות מודינא מאמר שלישי דף רכא ע"א ד"ה ובהכנה דרבה ז), ומתקיים בהם "רוֹמְמוֹת אֵל בְּגִרְוֹנָם וְחָרַב פִּיפְיוֹת בְּיָדָם" (תהלים קטו, ז) כלומר שישראל מתפללים ובוכים "בְּגִרְוֹנָם" ומתוך זה יהיה "חָרַב פִּיפְיוֹת בְּיָדָם" הוא קול השופר, שיעלה וישבור את החרב המשוננת שביד המקטרג בעליונים (ישעיה המלך' לר' מרדכי מוילקאטש שער השלישי פרק ד כי בא לשפוט הארץ ד"ה ומי לא ירעד). כל עיקר המלחמה שיש בימים אלו נעשית על ידי השופר והיא עצמה "חָרַב פִּיפְיוֹת" (תהלים קמט, ו) של ישראל, לכן התיבה "פִּיפְיוֹת" היא גמטריא 'שופר' ללמד שהיא ה"חָרַב" שיש אז לישראל כנגד 'האויבים' הרוחניים שלהם (יאמרי נעם' פרשת כי תצא ד"ה כי תצא הנה א"י) ומטעם זה יש להקפיד שהתוקע בשופר יהיה אדם ראוי השלם במעשיו ובכוונתו (ראה זוהר פרשת ויקרא דף יח ע"ב מ"ד"ה 'בהאי יומא' ועייש ד"ה כווי כי אוי לאותו צבור שאין התוקע ראוי).

מחמת כן נהגו לעורר את העם לבכי לפני התקיעות. ועל ידי כן אף שישראל לא תיקנו עדיין את עוונותיהם אלא רק התעוררו וקיבלו עליהם תשובה במחשבה לבדה, עם זאת ה' מכסה על עוונותיהם כאילו כבר התכפרו עד אשר ישוּבו לתקן הכלל והפרט. ואף שתשובה זו איננה בשלימות הרי שמועיל 'קול השופר' לערַבב השטן שלא יראה העוונות עד שיתוקנו לעתיד לבוא (יחזקאל דודי לר' דוד חזן על התהלים מזמור פא ד"ה ילקוט תקעו בחדש שפר). וכיון שבשעת תקיעת השופר מתערבב השטן ואין למקטרג פתחון פה, לכן מועיל ההרהור והמחשבה הטובה, ובדמעות עיניים יוכל האדם למחוק שטרי חובותיו אחרי שקרא עליהם 'הרהור תשובה' (ישעיה המלך' שער השלישי פרק ז ד"ה וזהו דקא מקשה). ואם הבעל תוקע מתאמץ בשופר ולא יוצאים לו קולות כראוי, אז צריכים כל העם להרבות בבכיה כי הוא סימן שהשטן עומד ומשטין ו'החיצונים' עומדים בעובי הקורה, וחוד 'החיצון' יורד וסותם את קול השופר. לכן טוב לומר לפני התקיעות פסוק "וַיְהִי נֶעֱם" ואחריו מזמור "לִישָׁב בְּסֶטֶר עֲלוֹן" (תהלים צא, א) עד סופו, משום שהוא סגולה נפלאה להכרית 'הקליפות' (ישעיה המלך' שער השלישי פרק ה ד"ה נמצא שצריכים).

ומנהג האר"י ז"ל להתוודות בראש השנה בלחש באופן שלא ישמע לאוזניו, בעת תקיעות שופר הראשונות של מלוּשָׁב (יקנה חכמה' למהרי"ל פחוביצי' דרוש ראש השנה דף נג ד"ה היוצא מדרוש זה' עדות מהר"י מהאר"י ז"ל) בין תקיעות תשר"ת לתש"ת ובין תקיעות תש"ת לתר"ת. וצריך בשעת הווידי הזה לבכות מאוד ולהוריד דמעות כפי שיוכל, ודמעות אלו הם סימן טוב לו שנסמתו שלימה לפי חכמי האמת. ויתחרט מאוד מאוד על מעשיו ויבקש מחילה מה' יתברך (זכר דודי מאמר שלישי מצות השופר דף רכא ע"א ד"ה ובהכנה דרבה). וכיון שבאותה השעה מתערבב השטן, לכן דברי הווידי עולים על ידי קול השופר (יקנה חכמה' למהרי"ל פחוביצי' דרוש ראש השנה דף נג ד"ה היוצא מדרוש זה' עדות מהר"י מהאר"י ז"ל) שמבטל ומעביר את השטן החיצוני. והתעוררות תשובתם זו של ישראל בתחתונים אשר עולה היא העיקר, ובלעדיה השופר לא מעלה ולא מוריד (יאור החמה' על זוהר פרשת תצוה דף קפד ע"א ד"ה ואתנהיר ק"י מהמ"ק) ואין בו שום תועלת אלא אף יכול להזיק ולהיות חלילה כמו קול תרועה של אויב (יחזקאל דודי לר' דוד חזן על התהלים מזמור פא ד"ה ילקוט תקעו בחדש).

יום ראש השנה הוא יום מלחמה להתגבר על 'האויב' והשופר הוא החרב לבער את 'המקטרגים' (יאמרי נעם' פרשת כי תצא ד"ה כי תצא למלחמה). וזהו נרמז בפסוקים "וְכִי תָבֹאוּ מִלְחָמָה בְּאֶרְצְכֶם עַל הַצָּר הַצָּר אֶתְכֶם וְהִרְעַתְם בְּחֻצְרוֹת וּנְזַפְרוֹתְכֶם לִפְנֵי ה' אֶלְקֵיכֶם וְנוֹשַׁעְתֶּם מְאִיבֵיכֶם" (במדבר י, ט), שהכוונה היא כי שרי אומות העולם והמחנה של ה"ס"מ שהוא "הַצָּר הַצָּר אֶתְכֶם" כולם רוצים לקטרג על ישראל באותו היום של ראש השנה לכן היא שעת "מִלְחָמָה". והתיקון לכך "וְהִרְעַתְם בְּחֻצְרוֹת" כלומר תתקעו בשופר ועל ידי כן "וְנוֹשַׁעְתֶּם מְאִיבֵיכֶם" שיש עליכם מלמעלה. וכמו שאמר דוד המלך על ראש השנה "לְקָדוֹד ה' אֲרֻב וְיִשְׁעֵי מַמִּי אֵיבָר ה' מְעוֹז חַיִּי מִמִּי אֶפְחָד" (תהלים כז, א) (ראה ויקרא רבה' כא, ז) והוסיף לומר "אִם תַּחֲנֶנּוּ עָלַי מִתְּנֶנּוּ לֹא יִקְרָא לְבִי" (תהלים כז, א) (זרע ברך' לר' ברכיה ברך על התורה מהדורה שניה פרשת נצבים ד"ה ומעתה מבואר), כלומר אני לא ירא מ"מִתְּנֶנּוּ" המקטרגים עלי בראש השנה, כי אני תוקע בשני הימים של ראש השנה בשופר של 'איל' הרמוז בראשי תיבות וסופי תיבות "לֹא יִקְרָא לְבִי" שבצירוף יוצאים פעמיים 'איל', ועל ידי כן הם מתערבבים (יחזקאל ציון לר' עמנואל חי ריקי על התהלים כז, ג ד"ה אם תחנה עלי מחנה).

לא תוקעים בשופר בראש השנה שחל בשבת כי אין שטן ופגע רע

והנה בימות החול שיש התגברות הדינים והסטרא אחרא, צריכים להמתיקם על ידי השופר. אבל ביום שבת קודש אין שלטון לסטרא אחרא בכל העולם, ולא שום ממשלה לקטרג (מאור ושמש' רמזי ראש השנה ד"ה והנה בימות החול) כי כשבאה שבת כל הרוחות והמקטרגים הרעים מסתלקים מהעולם (וזהו פרשת ויקהל דף רה ע"א ד"ה כיון דהאי רוחא), וכל בעלי הדין בורחים מפניה והם הולכים ונחבאים בעפר במקום הנקרא 'תהום

רבה' (זוהר פרשת תרומה דף קלה ע"ב ד"ה כד ע"ל) **משום כך אין צורך גם לתקוע בשופר ביום שבת קודש, לפי שגם בלי השופר מתערבב ונחלש כוח הסטרא אחרא.** ומה שישראל פועלים על ידי שופר כאשר חל ראש השנה בימי השבוע הרי שבשבת יכולים לפעול מגודל קדושתה גם בלי השופר, ולהשפיע על ישראל רחמים וחסדים טובים (מאמר ושמי' רמזי ראש השנה ד"ה והנה בימות החול). כך שאין צריכים לערבב השטן על ידי השופר (ישער המלך' שער הרביעי פרק א ד"ה והזכרתי בריש הפרק).

ואם חלילה יתקעו בשופר בבתי כנסיות ביום שבת קודש, יכולים לטעות ולחשוב שיש זין ומקטרגים בשבת ואנו באים לערבב אותם, ואין הדבר כן (מצודת דוד' להרדב"ז על טעמי המצוות מצוה ק"ב סוף ד"ה ויש מי שכתב) **כי בשבת הכל שלום ואין שטן ואין פגע רע'** (מצודת דוד' להרדב"ז על טעמי המצוות מצוה ק"ב סוף ד"ה ויש מי שכתב, 'זכר דוד' לר' דוד זכות ממודיטא מאמר שלישי דף ר"ז ע"א ד"ה ואחשבה לומר, 'ישער המלך' שער הרביעי פרק א ד"ה והזכרתי בריש הפרק) **ראשי תיבות 'שופר'** (ישער המלך' שער השלישי תחילת פרק ו ד"ה יתהפך בשם הטור). **לכן בברכת 'השכיבנו' שבערב שבת קודש לא חותמים "שומר את עמו ישראל" כמו בימות החול** (מצודת דוד' להרדב"ז על טעמי המצוות מצוה ק"ב סוף ד"ה ויש מי שכתב) **אלא חותמים "הפורש שבת שלום עלינו ועל כל עמו ישראל", כי ביום שבת לא צריכים להתפלל על השמירה מ'החיצונים' לפי שישראל שמוגרים ברוח השבת וסוכת שלום פרוסה עליהם** (זוהר פרשת ויקהל דף רה ע"א ד"ה כיון דהאי רוחא). וכך גם אין פחד מפני המקטרגים בראש השנה שחל בשבת אף שאין תוקעים בשופר (זכר דוד' מאמר שלישי דף ר"ז ע"א ד"ה ואחשבה לומר).

אמנם כל זה הוא לגבי הציבור, אבל כל יחיד ויחיד כן צריך לחשוש ולפחד מפני המקטרג גם בראש השנה שחל ביום שבת קודש (זכר דוד' מאמר שלישי ראש השנה שחל בשבת דף ר"ז ע"ב ד"ה ברם כי דייקנו), **כי אף שהמקטרגים לא יכולים לשלוט בשבת והם נכנסים ל'תהום רבה', הם עדיין יכולים להיראות לפעמים ואדם יחיד צריך להישמר מהם כי יכולים להזיק לו, אף שהשמירה מצויה בשבת לעם הקדוש בכללותו** (זוהר פרשת ויקהל דף רה ע"א ד"ה בליילא דשבתא). ומשום כך גם בראש השנה שחל בשבת יש דין על כל יחיד ויחיד, שהרי כולם עוברים ונשפטים לפנינו כבני מרוץ' (ראה גמי' ראש השנה דף טו ע"א) כלומר אחד אחד כמו שדוד המלך היה מונה את חייליו זה אחר זה בעת צאתם למלחמה (רש"י גמי' ראש השנה דף יח ע"א ד"ה כחיילות של בית דוד) או כמו כבשים היוצאים בפתח קטן שעובר בו כל פעם רק כבש אחד כדי למנות אותם למעשר (רש"י גמי' ראש השנה דף יח ע"א ד"ה בריה כל באי עולם). **לכן כל יחיד ויחיד בעם ישראל עדיין צריך שמירה מפני המקטרג גם אם חל ראש השנה ביום השבת, שהרי אין שופר בארץ שישמור ויגן בעדם** (זכר דוד' מאמר שלישי ראש השנה שחל בשבת דף ר"ז ע"ב ד"ה ברם כי דייקנו).

בזמן בית המקדש היה שמירה לישראל בשבת כי היו תוקעים במקדש גם ביום שבת כפי שנרמז בפסוק **"יִתְקַעוּ בַחֲדָשׁ שׁוֹפָר"** (תהלים פא, ד – ה) שהוא ראשי תיבות 'שבת' (כנלע"ד עפ"י וישכם אברהם' סימן פא ד"ה תקעו בחדש שופר בשם 'ארץ החיים'). אך בזמן הזה שאין שופר, אמירת 'זכרון תרועה' בתפילה של ראש השנה שחל בשבת נחשבת כעשיית המצוה של תקיעת שופר עצמה, שהרי לולי גזירת רבותינו לא לתקוע בשופר שמא יטלטל שופר ברשות הרבים היו תוקעים גם ביום שבת. ואז על ידי 'זכרון התרועה' מתעורר למעלה 'שופר העליון' ומועיל כאילו ישראל תקעו למטה ממש, כי באותה שעה תוקעים למעלה ב'שופר הגדול' ומבעיתים את השטן וכל שאר המקטרגים שלא יקטרגו על כל יחיד ויחיד מעם ישראל. ונמצא כי אף על פי שאין ישראל תוקעים בשופר ביום ראש השנה שחל בשבת, מכל מקום בשמים ממעל כן תוקעים בשופר העליון ששם אין גזירת שבות מדרבנן כמו שיש פה בארץ (זכר דוד' מאמר שלישי ראש השנה שחל בשבת דף ר"ז ע"ב ד"ה ואפי' אמות הקודם). **וכל זה נעשה בעליונים מכוח קדושת השבת** (עפ"י זכר דוד' מאמר שלישי דף ר"ז ע"ב ד"ה באופן שחזר הדין).

נהגו הראשונים לתקוע בשופר בעת לוויה כדי להגן מפני קטרוג השטן

בשעה שהנשים נושאות את רגליהן ללוות את המת, מלאך המוות יורד ונמצא לפנין שנאמר **"רַגְלֶיהָ יִרְדּוֹת מְנוֹת"** (משלי ה, ה) (זוהר פרשת ויקהל דף קצו ע"ב ד"ה דהא בשעתא). **לכן בשעה שאדם הולך ללוות את המת והוא מסתכל באותן הנשים בלוויה** (יאור החמה' על זוהר פרשת ויקהל דף קצו ע"ב ד"ה וישבוק לנשי מהרמ"ק) **פנים בפנים** (זוהר פרשת ויקהל דף קצו ע"ב ד"ה דהא בשעתא), אז מלאך המוות שנמצא בין הנשים מוצא לו עילה להיכנס באדם זה מעט מעט אם ניתן לו רשות לכך. **ובכל אופן הוא משטין עליו** (יאור החמה' על זוהר פרשת ויקהל דף קצו ע"ב ד"ה וישבוק לנשי מהרמ"ק) **ויכול להביא אותו למותו טרם זמנו** (זוהר פרשת ויקהל דף קצו ע"א ד"ה אמר רבי שמעון). **לכן אזהרה רבה היא לכל אדם** (מעולפת ספירים' לר' שלמה אלגאזי יום עשרים ואחד אות כט) **שבשעת הלוויה הנשים תמיד תהיינה אחרי הנשים על מנת שלא יסתכלו בהן.** ואם הנשים הולכות מלפנים יתרחקו הגברים מאחוריהן (זוהר פרשת ויקהל דף קצו ע"א ד"ה אמר רבי שמעון). ואם אדם אכן נוהר בלוויה ולא מסתכל באותן הנשים כלל ולא חוטא, אז אין מלאך המוות נכנס בו ולא שולט עליו (יאור החמה' על זוהר פרשת ויקהל דף קצו ע"ב ד"ה וישבוק לנשי מהרמ"ק).

הסכנה בלוויה היא בעיקר בשעת החזרה מלווי המת. כי בהליכה לבית הקברות הנשים על פי רוב נמצאות מאחור, כך שאחורי הגברים מופנה אל הנשים, ואין מלאך המוות הולך אז לפני הנשים אלא ביניהן. אך בחזרה מלווי המת מלאך המוות יושב ומצפה מתי יחזרו לראות את פניהן של הנשים בר מינן. ועוד כי בהליכה לבית הקברות יש שכר מצוה של ליווי המת אבל בחזרה משם כבר נגמרה המצוה ואין מה שיגן בעד הגברים. **לכן צורת החזרה מבית הקברות צריכה להיות שונה מההליכה עם המת, ולא די בכך שאדם לא יראה את הנשים פנים בפנים** (יאור החמה' על זוהר פרשת ויקהל דף קצו ע"א ד"ה וילבתי' ממהר"ח"ו) **אלא צריך שלא ישוב כלל בדרך ההיא שהלך בה וילך בדרך אחרת** (זוהר פרשת ויקהל דף קצו ע"א ד"ה מאי תקנתיה), **והמשתמר בזה מאריך חיים** (יאור החמה' על זוהר פרשת ויקהל דף קצו ע"א ד"ה וילבתי). ואם חלילה ישוב באותה הדרך ויסתכל באותן הנשים, הוא יכול להסתלק מן העולם קודם זמנו. **ורוב העולם לא יודעים ומסתכלים בנשים ונידונים בדין** (זוהר פרשת ויקהל דף קצו ע"א ד"ה מאי תקנתיה).

לכן החכמים הראשונים הנהיגו לתקוע בשופר כשמוציאים את המת מביתו אל בית הקברות, לא רק על מנת להגן על המת ולכבודו, אלא כדי להגן על בני האדם החיים שלא ישלוט ויקטרג עליהם מלאך המוות והיו נשמרים ממנו. ועל כך נאמר **"וְכִי תֵבֵאוּ מִלְחָמָה בְּאַרְצְכֶם עַל הַצָּר הַצָּר אֶתְכֶם וְהִרְעַתְם בְּחַצְרֹת וּבְנִיבְרֹתָם לְפָנֵי ה' אֱלֹהֵיכֶם וְנִשְׁעַתֶּם מֵאִיבֵיכֶם"** (במדבר י, ט), **"הצצר" – הוא מלאך המוות "הצצר אֶתְכֶם" תמיד להמית את בני האדם, ורוצה להרוג עוד גם בשעת ליווי המת, לכן התקנה היא "וְהִרְעַתְם" בשופר בהליכה לבית הקברות ובחזרה ממנו** (זוהר פרשת ויקהל דף קצו ע"ב ד"ה פתח ואמר), **כי על ידי כן יתערבב השטן** (יאור החמה' על זוהר פרשת ויקהל דף קצו ע"א ד"ה וילבתי' ממהר"ח"ו). **ודבר זה הוא כמו בראש השנה שמקדימים ותוקעים בשופר ומלאך המוות לא יכול לקטרג על ישראל כי יש להם הגנה** (זוהר פרשת ויקהל דף קצו ע"ב ד"ה פתח ואמר). **וזו היא סגולתו של השופר להחליש את כוחו של השטן שלא ישטין בשעת הלוויה על ישראל** (יאור החמה' על זוהר פרשת ויקהל דף קצו ע"ב ד"ה וישבוק לנשי מהרמ"ק), **ולא ישלוט בהם מלאך המוות על אף שיש לו רשות** (מעבר יבקי' חלק שפתי רננות פרק י ד"ה השופר שהיו נוהגים).

